

«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Вип. 5. Т. I (52). 367 Дод. 1. Київ. Гнозис, 2014. С. 122-130.

6. Балахонова О.В. Обґрунтування соціально-економічних параметрів суспільного життя на регіональному рівні. *Науковий журнал «Економіка: реалії часу»*. 2015. № 6 (22). С.24-31.

7. Балахонова О.В. Сучасні тенденції в системі управлінської звітності в контексті євроінтеграційних процесів. *Матер. III міжнар. науково-практ. конф. «Фінансові та економічні аспекти підприємництва»*. 2018. С.113-115.

8. Балахонова О.В., Захарченко Н.В. Теорія і практика регулювання економічних відносин у нестабільному середовищі. *Міжн. наук. вир. журнал «Сталий розвиток економіки»*. № 2. 2017. С.83-89.

9. Балахонова О.В. Аналіз підходів до вибору господарської системи сталого розвитку. *Освіта, економіка управління: сучасний стан та інновації: зб. наук. праць*. 2021. Вип. 6. С.4-13.

10. Балахонова О.В. Економічна політика країни в контексті бюджетних обмежень. *Матер. X міжнар. науково-практ. конф. «Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств»*. 2021. С.57-59.

Нойманн М.Д.В., здобувач 3-го року
підготовки, спеціальність «Соціальна
робота»

*Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»*

Жукова О.А., старший викладач кафедри
соціальних технологій

*Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8751-5071>

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-25-14>

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

VOLUNTEER ACTIVITY IN UKRAINE: IMPACT ON SOCIAL DEVELOPMENT AND INTERNATIONAL RELATIONS

Анотація. В статті висвітлено сутність волонтерської діяльності її різноманітні форми та спрямування в залежності від сфери застосування та конкретної мети. Проаналізовано основні законодавчі акти, що регулюють волонтерство в Україні. Охарактеризовано рівень волонтерства в інших країнах та зроблено висновки щодо

його впливу на міжнародні відносини.

Ключові слова: волонтерство, волонтерська діяльність, міжнародна співпраця, громадянське суспільство, суспільний розвиток, міжнародні відносини, соціальні проекти, кризові ситуації, допомога населенню.

Abstract. The article highlights the essence of volunteer activity in its various forms and directions, depending on the scope of application and specific purpose. The main legislative acts regulating volunteering in Ukraine are analyzed. The level of volunteerism in other countries is characterized and conclusions, regarding its impact on international relations, are made.

Keywords: volunteering, volunteer activity, international cooperation, civil society, social development, international relations, social projects, crisis situations, assistance to the population.

Постановка проблеми. З початком військового вторгнення російських військ на територію України волонтерський рух в країні набув величезних масштабів. З 24 лютого до 30 червня 2022 року в Україні зареєстрували 4365 організацій громадянського суспільства. Таку інформацію Центр демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) отримав від Міністерства юстиції України.

Серед зареєстрованих – 3364 благодійні та 1001 громадська організація. Деякі з них є новими, інші – раніше працювали неформально, а зараз отримали офіційний статус [14].

Ці цифри значно перевищують показники 2021 року. Адже за 4 місяці 2022 року у країні з'явилися 792 нові благодійні організації, що у понад 4 рази більше даних за 2021 рік.

Під час війни в Україні багато людей долучилися до волонтерської діяльності, щоб допомогти військовим та мирному населенню на передовій. Деякі з організацій, які займаються волонтерством в Україні, включають: Благодійний фонд «Карітас України», ГО «Січ», БО «Криворіжжя», ГО «Повернись живим», фонд «Волонтерський рух Київщини». Ці організації та багато інших займаються різними видами волонтерської діяльності, включаючи збір та доставку гуманітарної допомоги, підтримку військових та їх родин, медичну допомогу, психологічну підтримку та багато іншого [2].

У світі волонтерство також має велике значення для суспільного розвитку та міжнародних відносин. Організації, які займаються волонтерством на міжнародному рівні, сприяють розвитку міжкультурної співпраці та підтримці соціально-вразливих країн. Наприклад, «Міжнародний комітет Червоного Хреста» є однією з найбільших міжнародних гуманітарних організацій, яка займається волонтерством у країнах з конфліктними ситуаціями та природними катастрофами.

Згуртованості людей, бажання брати участь у суспільному житті через волонтерську діяльність свідчить про розвиток громадської свідомості та становлення

української державності. Тому дана тема є актуальною і потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед авторів, які займаються дослідженням волонтерської діяльності в Україні та за кордоном, можна виділити такі імена, як Андрій Михайлович Вовк, Ольга Олександрівна Бондаренко, Ірина Василівна Коломієць, Марія Віталіївна Сірик, Тетяна Володимирівна Лазебна та інші. Їхні дослідження зосереджені на вивченні різних аспектів волонтерства, таких як мотивація волонтерів, взаємодія волонтерів з іншими учасниками руху, роль волонтерства у суспільному розвитку та міжнародних відносинах.

Формулювання цілей статті. Метою статті є висвітлення сутності волонтерства, напрямків його розвитку в Україні та міжнародних відносин.

Об'єктом дослідження є волонтерська діяльність та її вплив на суспільний розвиток.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що поняття «волонтер» і «волонтерство» походять від французького *Volontair* – добровільний, яке в свою чергу походить від лат. *Volontarius, voluntas* – доброзичливість, еквівалент слов'янським поняттям типу «волонтер», «благодійність» тощо, що відображає благодійну діяльність.

Визначення «волонтерство» може мати різні тлумачення та використовуватися залежно від автора та контексту. Нижче наведено декілька різних визначень волонтерства за деякими авторами:

1. «Волонтерство – це форма добровільної діяльності людей, яка здійснюється на безоплатній основі та має на меті задоволення потреб інших людей чи допомогу у вирішенні соціальних проблем» (О. О. Бондаренко) [1].

2. «Волонтерство – це активна громадянська позиція, яка базується на добровільній допомозі та підтримці тих, хто потребує допомоги, виконанні робіт, спрямованих на розвиток соціальної сфери та участь у різноманітних соціальних проектах» (М. В. Сірик) [5].

3. «Волонтерство – це діяльність людей, які надають безоплатну допомогу, час та таланти на користь громадськості, навколишнього середовища та суспільства» (Всесвітній банк) [3].

4. «Волонтерство – це форма громадської участі, яка допомагає вирішувати різноманітні проблеми на різних рівнях – від місцевого до глобального, сприяє розвитку громади та підвищує рівень соціальної відповідальності» (А. М. Вовк) [10].

5. Волонтерська діяльність (волонтерство) – соціально спрямована, благодійна, неприбуткова, вмотивована, суспільно корисна діяльність, що провадиться волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом виконання робіт та надання послуг громадянам, організаціям та суспільству в цілому (Закон України) [8].

Ці визначення відображають різні аспекти волонтерства та підкреслюють його значення для суспільного розвитку та покращення життя людей.

Історико-феноменологічний аналіз волонтерства дозволяє стверджувати, що цінності, які лягли в основу «гуманітарного права», проголошеного майже одночасно

в XVIII і XIX століттях, були значною мірою мобільними, заснованими на гуманітарній ідеології волонтерів. Зміни відбулися в кількох країнах через зміни у світогляді європейських суспільств, які почалися в епоху Відродження і продовжилися в епоху Просвітництва. Цей період характеризується утвердженням гуманізму як вищої раціональної форми доброзичливості та справедливості [6].

Волонтерська діяльність може мати різноманітні форми та спрямування в залежності від сфери застосування та конкретної мети. Основні види волонтерської діяльності включають [9]:

1. Соціальне волонтерство – допомога людям, які перебувають у складних життєвих обставинах, наприклад, бездомним, малозабезпеченим, людям з інвалідністю, пожежникам, ветеранам, дітям-сиротам тощо.

2. Екологічне волонтерство – охорона довкілля та природи, захист тварин, сортування відходів, посадка дерев та зелених насаджень тощо.

3. Культурно-мистецьке волонтерство – допомога в організації культурних заходів, фестивалів, концертів, мистецьких виставок, робота з дітьми та молоддю в галузі мистецтва та культури.

4. Волонтерство в галузі освіти – допомога в організації навчального процесу, робота з дітьми та молоддю, надання консультацій та допомога в підготовці до вступу до вишів та коледжів.

5. Медичне волонтерство – допомога в медичних закладах, догляд за хворими та літніми людьми, робота з інвалідами тощо.

6. Спортивне волонтерство – допомога в організації спортивних змагань та подій, робота з дітьми та молоддю в галузі спорту, організація фітнес-заходів та занять.

Це лише декілька прикладів видів волонтерської діяльності, існує безліч інших можливостей для волонтерів залучатись до різних видів діяльності в різних галузях.

В Україні волонтерська діяльність регулюється рядом нормативно-правових актів, які забезпечують захист прав та інтересів волонтерів, а також визначають правила та умови залучення волонтерів до різних видів діяльності. До основних законодавчих актів, що регулюють волонтерство в Україні, відносяться:

1. Закон України «Про державну службу» [7]: визначає правову основу державної служби та волонтерської діяльності в державних органах.

2. Закон України «Про гуманітарну допомогу» [13]: встановлює правові засади надання добровільної допомоги, в тому числі волонтерської, та регулює відносини між волонтерами та організаціями, які їх залучають.

3. Закон України «Про волонтерську діяльність» [8]: встановлює правові засади та основні принципи волонтерської діяльності в Україні, визначає права та обов'язки волонтерів та організацій, які їх залучають.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: містить статті, які визначають відповідальність за порушення законодавства про волонтерство [12].

5. Податковий кодекс України: містить положення, що стосуються оподаткування доходів волонтерів та організацій, які їх залучають.

Ці нормативно-правові акти мають на меті забезпечення правової основи для волонтерської діяльності в Україні та встановлюють правила та умови залучення волонтерів до різних видів діяльності. Важливо, щоб організації, які залучають волонтерів, дотримувалися цих нормативно-правових актів та забезпечували безпеку та захист прав та інтересів волонтерів.

Рівень розвитку волонтерства в різних країнах може значно відрізнятись в залежності від соціально-економічних, політичних та культурних умов. Зокрема, за даними Всесвітнього дослідження волонтерства (World Giving Index 2021), яке проводиться благодійною організацією CAF з 2009 року, рівень волонтерства в Україні становив 11% у 2020 році, що дещо нижче середнього показника для країн Європи та Центральної Азії, який становив 21%.

У той же час, рівень волонтерства в інших країнах може бути вищим або нижчим. Наприклад, у США волонтерська діяльність є поширеною та має довгу історію, і за даними того ж World Giving Index 2021, рівень волонтерства там становив 30%. У країнах, де релігія має важливе значення, таких як Індія та Бангладеш, волонтерство також є досить поширеним [13].

Важливо зазначити, що рівень волонтерства може коливатися залежно від різних чинників, таких як економічна криза, природні катастрофи, соціальні зміни та інші фактори, що впливають на ставлення людей до волонтерської діяльності.

Волонтерство має значний соціальний вплив на суспільний розвиток. Основні зміни, які він приносить, полягають у наступному [11]:

1. Збільшення соціальної відповідальності та активності громадян.
2. Підвищення рівня довіри між людьми та між суспільством і державою.
3. Розвиток громадської свідомості та культури, що сприяє покращенню якості життя громади.
4. Залучення додаткових ресурсів для реалізації соціальних та громадських проектів.

Волонтерство може мати значний вплив на розвиток суспільства, так як волонтери можуть допомагати у різних галузях, наприклад, у боротьбі з бідністю, безробіттям, соціальної інтеграції, культурному розвитку, охороні навколишнього середовища та ін. Волонтери можуть бути ефективними помічниками державних і місцевих органів влади, некомерційних організацій та громадських ініціатив, допомагаючи вирішувати різноманітні проблеми в суспільстві.

Також, волонтерство може мати позитивний вплив на міжнародні відносини, якщо волонтери працюють в інших країнах. Це може забезпечити обмін культурними цінностями, підвищення взаєморозуміння та толерантності між народами, підтримку розвитку демократії та прав людини, та зміцнення дружніх стосунків між країнами. Участь у міжнародних волонтерських програмах може допомогти людям з різних країн знайомитися та співпрацювати, розуміти та поважати культурні різниці та спільні цінності .

Організації, які координують міжнародні волонтерські програми, часто співпрацюють з іншими міжнародними організаціями та державними установами для

досягнення спільних цілей, таких як боротьба з бідністю, підвищення якості освіти, покращення здоров'я та благополуччя населення тощо. Волонтерські програми можуть також забезпечувати можливості для міжнародного обміну досвідом та навичками, що може стимулювати розвиток нових ідей та ініціатив [4].

Висновки. Узагальнюючи, можна зробити висновок, волонтерство є важливим фактором суспільного розвитку та має позитивний вплив на різні сфери життя людей та націй в цілому. Воно сприяє розвитку громадянського суспільства та міжнародної співпраці, формує високий рівень соціальної відповідальності громадян.

Список використаної літератури

1. Бондаренко О.О. Волонтерство як складова суспільного розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2019. С. 11-14.
2. В. М. Лавренчук. Філософія благодійності та волонтерства. К.: Видавничий Дім «Києво-Могилянська Академія». 2016. 250 с.
3. Всесвітній банк. Волонтерство: як це працює. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/feature/2017/12/05/volunteering-how-it-works-ukr>
4. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні: наук.-навч.-метод. посібн. Луганськ, 2008. 320 с.
5. Сірик М.В. Волонтерство як форма соціальної допомоги. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2018. С. 82-86.
6. Лис В. Волонтерство в Україні та світі: тенденції розвитку та досвід. *Політика і час*. 2018. № 1. С. 42-49.
7. Про державну службу: Закон України № 889-VIII поточна редакція від 31.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
8. Про волонтерську діяльність в Україні: Закон України № 3236-VI поточна редакція від 31.03.2023 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF3CP01A?an=25>
9. Миславський О.О. Благодійність та волонтерство як форми соціальної відповідальності бізнесу. *Економіка та управління*. 2017. С. 115-119.
10. Вовк А.М. Волонтерство як форма громадської участі. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація галузей економіки: проблеми та перспективи»*. 2021. С. 125-127.
11. Ухань М. Волонтерство як інструмент підтримки соціального розвитку громад. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук та мистецтв*. 2018. Вип. 4. С. 59-63.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
13. Про гуманітарну допомогу: Закон України № 1192-XIV поточна редакція від 31.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>
14. Центр демократії та верховенства права. URL: <https://cedem.org.ua/news/4365-gromadskyh-ta-blagodijnyh/>